

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
КАФЕДРА «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА
ПІДПРИЄМНИЦТВО»**

ОРОБЕЦЬ Аліна Сергіївна

УДК 336.717.137
(індекс)

**РОЗВИТОК МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ
КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ
НЕСТАБІЛЬНОСТІ**

Спеціальність 072 – фінанси, банківська справа та страхування

**Автореферат
магістерської роботи на здобуття
освітнього ступеня «магістр»**

Краматорськ – 2018

Магістерською роботою є рукопис
Роботу виконано у Донбаській державній машинобудівній академії
Міністерства освіти і науки України (м. Краматорськ).

Науковий керівник – доктор економічних наук, доцент

Борисова Світлана Євгенівна,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ), професор кафедри фінансів,
банківської справи та підприємництва.

Офіційний рецензент – кандидат економічних наук, доцент

Бившева Лада Олексіївна,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ), доцент кафедри менеджменту.

Відповідальний за НДРС – кандидат економічних наук, доцент

Михайличенко Наталя Миколаївна,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України
(м. Краматорськ), доцент кафедри фінансів,
банківської справи та підприємництва.

Захист відбудеться 18 грудня 2018 року о 09:00 годині на засіданні державної
екзаменаційної комісії у Донбаській державній машинобудівній академії
Міністерства освіти і науки України за адресою: 84313, м. Краматорськ,
бул. Машинобудівників, 39а, ауд. 2319.

Автореферат магістерської роботи викладено на офіційному сайті Донбаській
державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ефективне функціонування банківської системи є одним із ключових напрямів забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку України в умовах глобалізації господарських процесів, загострення конкуренції на міжнародних ринках, в умовах політичної нестабільності України та, одночасної інтеграції вітчизняної економіки у світове господарство.

Кредитування є найважливішим видом діяльності банків, оскільки кредитний портфель становить здебільшого більше половини всіх активів банку. У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та складова активів банку, що має свій рівень дохідності й ризику. Тому для успішного кредитування – забезпечення повернення наданих кредитів і підвищення дохідності кредитних операцій – банки повинні впровадити ефективну та гнучку систему аналізу кредитного портфеля. Це обумовлює важливість дослідження та удосконалення теоретично-методичних підходів та організаційного забезпечення аналізу кредитного портфеля банку.

Дослідженням кредитної діяльності банків та оцінки її ефективності присвячено роботи багатьох українських науковців: оцінку портфеля проблемних кредитів в контексті забезпечення стабільності банківської системи розглядали Ю.В. Бугель [5,6], Л.А. Бондаренко [4], О.Р. Дробницька [20], Г.О. Кришталь [32]; дослідженням та удосконаленням методик оцінки ефективності кредитного процесу та кредитної діяльності банків, оптимізації структури їх кредитного портфеля займалися І. Семенча [46], О. Литовченко [34], А.М. Цугунян [49] та інші науковці.

Однак, незважаючи на достатній рівень досліджень проблеми кредитування, кожен день відбуваються зміни, тому необхідність аналізу кредитної діяльності банківської установи та оцінка ризиків, з якими вона стикається, залишаються в полі зору науковців постійно і становлять практичний інтерес для досліджень. Актуальність і важливість пошуку шляхів оптимізації кредитної політики комерційного банку в умовах економічної нестабільності обумовили вибір теми, мету і послідовність дослідження.

Мета магістерської роботи полягає у оптимізації структури кредитного портфеля на підставі оцінки ефективності кредитної діяльності банку.

Реалізація зазначеної мети потребує постановки та вирішення наступних завдань:

- з'ясувати сутність та види кредитного портфеля банку;
- виявити основні ризики, які притаманні банківській діяльності;
- дослідити складові системи аналізу кредитного портфеля банку;
- охарактеризувати організаційне та інформаційне забезпечення аналізу кредитного портфеля банку;
- провести аналіз кредитного портфеля ПАТ «УкрСиббанк»;
- розробити рекомендації щодо підвищення ефективності якості кредитного портфеля банку;
- запропонувати шляхи управління кредитним ризиком або методи його мінімізації.

Об'єктом роботи виступає кредитний портфель банку.

Предметом – процеси аналізу кредитного портфеля та формування кредитної політики банку у ПАТ «УкрСиббанк».

Методи дослідження. Залежно від поставлених цілей і завдань в процесі дослідження використовувалися відповідні методи наукового пізнання: аналіз, синтез, систематизація; порівняння (при визначенні переваг і недоліків методів управління кредитним портфелем); системного та структурного аналізу; графічного, кореляційного, факторного аналізу. Інформаційною базою для здійснення аналізу кредитного портфеля банку стала фінансова звітність ПАТ «УкрСиббанк» за період 2014-2017 рр., а також підручники, навчальні посібники, наукові праці та статті вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів в галузі аналізу структури кредитного портфеля банку, матеріали Національного банку України, державних

статистичних органів України, спеціальна монографічна і періодична література, інші наукові джерела з даної тематики.

Наукова складова магістерської роботи полягає у:
подальшому дослідженні:

сутності та понятті кредитної політики комерційного банку, а саме уточненню змісту поняття «кредитна політика банку», факторів, що на неї впливають, існуючих видів ризиків в умовах економічної нестабільності;

теоретичних основ визначення напрямків аналізу кредитного портфеля комерційного банку та оцінювання його якості.

подальшому розгляді:

підходів до аналізу активів банку та аналізу динаміки та структури кредитів комерційного банку;

підходів до оцінки якості кредитного портфеля банку;

підходів до факторного аналізу прибутків банку.

подальшому розвитку і реалізації:

існуючих напрямів управління банківськими ризиками в умовах економічної нестабільності;

існуючих підходів щодо застосування економічно-математичного моделювання в банківській діяльності;

існуючих підходів до розрахунку ефективної відсоткової ставки за допомогою ППП Excel.

Перший розділ магістерської роботи присвячено дослідженню теоретичних основ оцінки та моніторингу кредитної політики банку. В його межах визначено сутність кредиту комерційного банку, наведено його класифікацію та принципи кредитування; досліджено основні чинники, які впливають на банківську діяльність; розглянуто теоретичні підходи до управління кредитним ризиком, моніторингу діяльності банку, приділено увагу сутності та структурі кредитного портфеля банку.

В другому розділі магістерської роботи проводиться аналіз кредитної діяльності ПАТ «УкрСиббанк» за період 2014-2017 рр., розглядається кредитний портфель банку за видами економічної діяльності, за структурою заборгованості, за рівнем якості; проводився факторний аналіз прибутків банку та коефіцієнтний аналіз кредитного портфеля банку.

На основі узагальнених даних про результати аналізу показників фінансової звітності, розроблено основні пропозиції оптимізації кредитної політики банку, які викладено **в третьому розділі** магістерської роботи. На цьому етапі визначено основні напрямки покращення роботи у напрямку розрахунку ефективної відсоткової ставки та застосування економіко-математичного моделювання для оптимізації сум виданих кредитів.

Структура й обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури (54 найменувань на 6 сторінках) і восьми додатків (на 11 сторінках), містить 19 таблиць і 30 рисунків. Загальний обсяг роботи становить 122 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретична сутність формування та реалізації кредитної політики банку**» розглянуто основні принципи системи банківського кредитування, сутність кредитної політики та кредитного портфеля комерційного банку, основні ризики, як притаманні банківській діяльності.

У період з 1991 по 2018 рр. кредитування в Україні пройшло шлях від зародження до сталого розвитку, проте основні динамічні зміни в розвитку кредитної діяльності вітчизняних банків сталися за останні 18 років. Тому доцільно

розглянути сутність поняття кредитної політики банку та особливості функціонування банків у період економічної нестабільності.

Отже, кредитна політика банку – це сукупність базових принципів та критеріїв прийняття управлінських рішень в сфері кредитної діяльності банку з метою реалізації його кредитного потенціалу та ефективного впливу на економіку країни на різних рівнях .

Метою формування кредитної політики є мінімізація основних ризиків (валютний, процентний, операційний ризик, ризик ліквідності тощо) у ході ефективного розміщення кредитних ресурсів для максимізації доходу від кредитних операцій в умовах активного розвитку банку за пріоритетними напрямками.

У сучасних умовах не розроблено єдиної кредитної політики для всіх банківських установ. З метою забезпечення найефективнішої організації кредитної діяльності кожен банк визначає та реалізує власну кредитну політику, беручи до уваги всю множину ризиків (внутрішніх і зовнішніх), якими він обтяжений та які впливають на ефективність його діяльності, а також ставлення керівництва банку до ризику.

Процес формування та реалізації кредитної політики є досить складним і складається з багатьох етапів. На першому етапі банк повинен чітко розробити стратегію своєї установи. На другому етапі проходить безпосередньо розробка кредитної політики. Визначивши стратегічні цілі, кредитний комітет розробляє власне кредитну політику, інструкції та правила, за допомогою яких співробітники банку виконують свої обов'язки згідно затвердженої кредитної політики. Всі елементи кредитної політики повинні відображатись у відповідному внутрішньому документі.

На останньому етапі в рамках розробленої кредитної політики банку здійснюється розробка основних параметрів організації кредитного процесу: Також, формується механізм контролю за реалізацією кредитної політики банку, що передбачає сукупність дій суб'єктів управління, спрямовану на постійне спостереження за факторами, що впливають на можливість реалізації кредитної політики банку.

Також, у своїй роботі банк не повинен забувати про кредитні ризики, які притаманні всім банківським установам.

Варто зазначити, що в банківській сфері ризик є цілком нормальним явищем. Адже, щоб отримати істотний прибуток, потрібно ризикувати, тобто йти на завчасно передбачуваний ризик. Проте під час надання кредиту треба врахувати відповідні умови, використати фактори та критерії, які істотно знижували б ступінь кредитного ризику.

Найважливіше завдання банківського менеджменту полягає в тому, щоб у межах системи створити умови, які забезпечували б оптимальне співвідношення між прибутком, ризиком і ліквідністю. Ефективне функціонування банківських установ в умовах ринкової економіки та в умовах кризових явищ важливе місце повинна зайняти стратегія управління ризиком.

Однією з основних причин виникнення економічної нестабільності є зростання та поступове накопичення ризиків, реалізація яких стає відправною точкою розгортання кризових явищ. Тому, можна відмітити, що кредитним ризиком слід управляти на всіх ієрархічних рівнях: міжнародному (мезорівень), національному (макрорівень) та на рівні кожного банку (мікрорівень).

Виходячи з цього, кожен банк повинен чітко прогнозувати та швидко реагувати на можливу кризу і розробити власну стратегію її подолання.

У другому розділі «Оцінювання та аналіз кредитної політики банку в умовах нестабільності» проаналізовано динаміку та структуру кредитів ПАТ «УкрСиббанк», аналіз кредитного портфеля банку за видами економічної діяльності, за структурою заборгованості, за рівнем якості; проводився факторний аналіз прибутків банку та коефіцієнтний аналіз кредитного портфеля банку.

З аналізу видно, що кредити та заборгованість клієнтів займають найбільшу питому вагу в активах банку: у 2014 році – 56,46%, у 2015 році – 48,27%, у 2016 році – 45,58% та у 2017 році – 48,19%. Це свідчить про важливість даного виду активів, хоча спостерігається тенденція до зниження питомої ваги кредитів з 2014 по 2016 роки.

Можна зробити висновок, що кредитний портфель банку збільшується с кожним роком: з 2014 по 2015 рр. на 7709036 тис. грн. (або 45,24%), з 2015 по 2016 рр. на 2722318 тис. грн. (або на 11%), а з 2016-2017 рр. на 1097674 тис. грн. (або на 4%).

Аналіз кредитного портфеля за суб`єктами кредитування свідчить про те, що банк віддає перевагу кредитуванню юридичним особам у 2015 році (60,4%) і у 2016 році (67,04%). У 2014 і 2017 роках банк більше кредитує фізичних осіб – 51,76 % та 69,39% відповідно.

Аналіз кредитного портфеля за видами кредитів показав, що найбільшу частку мають інші строкові кредити: у 2014 році – 56,44%, у 2015 році – 68,83%, у 2016 році – 61,13%, а у 2017 році – 59,37%. Також, велику питому вагу в загальній масі кредитів займають іпотечні кредити. При цьому іпотечні кредити займають у 2014 році – 40,67%, у 2015 році – 32,83%, у 2016 році – 33,27% і у 2017 році – 32,63%.

Аналіз якості кредитного портфеля показав, що найбільшу частину кредитів займають кредити високої якості: у 2014 році – 42,55%, у 2015 році – 66,55%, 2016 році – 77,92% і у 2017 році – 53,52%, це є гарантією повернення коштів за даними кредитами. Позитивним моментом аналізу якості кредитного портфеля є те, що у банку невелика кількість кредитів з низькою якістю, їх кількість за 2014-2016 роки збільшується з 107943 тис. грн. до 116034 тис. грн (що складає 0,95% та 0,62% відповідно), але вже в 2017 році їх у банку зовсім немає.

Нормативних значень розрахованих коефіцієнтів немає, в оцінці ризиковості кредитного портфеля банку необхідно слідкувати за змінами коефіцієнтів за аналізований період. Так, коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом банку зменшується з 2014 по 2015 рр. на 0,031 п., а з 2015 по 2016 рр. збільшується на 0,076 п., з 2016 по 2017 рр. збільшується на 0,046 п., це свідчить про зменшення частки власного капіталу і про послаблення захищеності кредитів власним капіталом.

Коефіцієнт якості кредитного портфеля з 2014 по 2016 роки збільшується: за період 2014-2015 рр. на 0,028 п., за період 2015-2016 рр. на 0,094 п., а за період 2016-2017 рр. зменшується на 0,025 п. Збільшення даного коефіцієнту свідчить про підвищення ризикованості кредитних операцій банку.

Коефіцієнт покриття класифікованих кредитів власним капіталом банку підвищується: з 2014 року по 2015 рік на 0,903 п. Підвищення даного коефіцієнту вважається негативним явищем, і свідчить про зростання ймовірності збитків в майбутньому. Проте, в 2016 році коефіцієнт знижується на 0,447 п., а в 2017 році ще на 0,516 п., що є позитивним явищем для банку.

Коефіцієнт проблемних кредитів з 2014 по 2015 роки збільшується на 0,009 п., з 2015 по 2016 роки зменшується на 0,011 п., з 2016 по 2017 роки досягає 0, що є ідеальним показником. Зменшення даного коефіцієнту свідчить про зменшення

частки проблемних кредитів у кредитному портфелі банку, а зростання є негативним явищем і свідчить про збільшення проблемних кредитів.

Загалом можна зробити висновок, щодо непоганої якості кредитного портфеля банку за аналізований період. Показники вважаються задовільними, але є моменти на які банку потрібно звернути увагу.

Також, результати аналізу надають можливість зробити висновок щодо дохідності кредитного портфеля банку і розробити заходи, спрямовані на підвищення ефективності кредитної політики банку. Позитивним моментом є підвищення коефіцієнта прибутковості кредитних операцій: з 2014 по 2015 рр. на 0,017 п., а з 2015 по 2016 рр. на 0,014 п., але з 2016 по 2017 рр. даний показник зменшився на 0,019 п.; коефіцієнт доходності у 2015 році збільшується на 0,025 п., але в 2016–2017 рр. зменшується на 0,02 п. і 0,033 п. відповідно, що свідчить про зменшення прибутку від кредитних операцій. Коефіцієнт співвідношення відсоткових доходів і відсоткових витрат з кожним роком збільшується: з 2014 по 2015 рр. на 0,13 п., з 2015 по 2016 р. на 0,78 п., в 2017 році порівняно з 2016 роком на 2,09 п. Збільшення даного коефіцієнта свідчить про покращення доходності кредитних операцій та збільшення відсоткових доходів.

Важливою складовою діяльності банківської установи є доходи, адже саме кредитна діяльність приносить основну частину прибутку. Саме тому необхідно проаналізувати фактори, які впливають на його формування.

Факторний аналіз банку показав наступне: аналізуючи зміну прибутку з 2014 по 2015 рр., можна сказати, що банк отримав прибуток у розмірі 1033604 тис. грн. Це вдалося завдяки збільшенню маржі (+1025018 тис. грн.) та за рахунок поліпшення структури загального капіталу (збільшення на +167084 тис. грн.). А невелике зростання власного капіталу може привести до збитків у розмірі 12816 тис. грн. Ймовірна зміна використання активів також може принести збитки банку на 143814 тис. грн.

Аналіз свідчить про те, що банк неефективно використовує свої активи (про це свідчить збитки за аналізований період за даною статтею), також банку може принести значні втрати погана маржа.

У третьому розділі **«Оптимізація кредитної політики банку в умовах нестабільності»** визначено основні напрямки покращення роботи у напрямку розрахунку ефективної відсоткової ставки та застосування економіко-математичного моделювання для оптимізації сум виданих кредитів.

У третьому розділі були розглянуті основні ризики, які притаманні банківській діяльності та шляхи їх подолання або мінімізації.

Основними проблемами у роботі банку є: грошово-кредитна політика НБУ; нерівномірність регіонального розвитку банківської системи; міжбанківська конкуренція; високі кредитні ризики та недосконалі методи їх оцінки й управління; нестійка ресурсна база банків; низький рівень фінансової грамотності населення; зростання політичних і економічних ризиків, інфляція; зменшення попиту на банківські послуги.

Було запропоновано наступні шляхи їх подолання: щорічно проводити навчання і атестацію працівників; запровадити систему маркетингових досліджень банку; для вдосконалення кредитної політики необхідно розробити комплекс заходів, які відповідають умовам кризових ситуацій; вдосконалити відбір заявок на видачу кредитів: розробити нові методики аналізу кредитоспроможності клієнтів, уважно досліджувати кредитну історію клієнту та його документи; створити «страховий фонд»; розроблення мінімального переліку необхідних документів для оформлення кредиту та скорочення часу отримання кредиту; постійне залучення

клієнтів шляхом проведення рекламних акцій та презентацій; створення позитивного образу банку для клієнтів; стимулювання потенційних клієнтів для отримання кредиту шляхом впровадження диференціації рівня процентних ставок стосовно кожного індивідуального позичальника та відповідно до умов позичкової операції, визначених у процесі структурування кредиту; вдосконалення процедури залога та гарантування повернення коштів.

Також, у третьому розділі було запропоновано метод аналізу такий як, економіко-математичне моделювання.

В сьогоденнішньому середовищі фінансових послуг банківським керівникам та контролюючим органам необхідний механізм який забезпечує прийняття рішень у галузі управління фінансами та враховує чисельність взаємопов'язаних економічних факторів. Такий механізм пропонують економіко-математичні моделі управління фінансами. В усьому світі застосування математичних методів для розв'язання фінансових проблем уже набуло широкого поширення, і з практичного погляду вони є головним інструментом менеджерів банку.

У роботі було виявлено залежність між залученими коштами та виданими кредитами і це дало змогу зробити висновок, що банк використовує свої можливості на повну силу і видає достатню кількість кредитів. В цілому, можна зробити висновок, про можливе використання економіко-математичного моделювання для аналізу банківської діяльності. Банк може використовувати даний метод, для прогнозування подальшої кількості виданих кредитів і тим самим, не втратити можливі прибутки та не видати занадто багато кредитів, що також є негативним явищем.

В умовах економічної нестабільності виникло нове поняття процентної ставки – ефективна процентна ставка. Сенс ефективної процентної ставки досить простий – вона покликана відобразити реальну вартість кредиту з точки зору позичальника, тобто враховувати всі його побічні виплати, безпосередньо пов'язані з кредитом (крім платежів по самому кредиту). Наприклад, такими побічними виплатами є «приховані» банківські комісії – комісії за відкриття та ведення рахунку, за прийом в касу готівки тощо.

В роботі проведено розрахунок номінальної та ефективної відсоткової ставки для різних умов кредитування.

За даними розрахунками можна зробити наступні висновки. Клієнт обираючи в якому банку взяти кредит розглядає на запропонований банком відсотки, не враховуючи всіх інших платежів. Коли, йому запропонують обирати між двома різними банками, він зазвичай обере для себе найвигіднішу пропозицію тобто ту, де найменша відсоткова ставка. Але при цих умовах банк пропонує своїм клієнтам кредит під 21%, однак в цілому він приховує в собі майже 31% (тому що банк первісно замовчує про приховані відсотки). Тому клієнту, звичайно ж, більш переважно, якщо він буде заздалегідь знати про всі майбутні платежі банку, крім відсотків за використання кредиту (як в розглянутому прикладі, де ставка 23% вже включає всі додаткові платежі).

Також даний метод розрахунку буде в нагоді і банкам. У сучасних умовах, коли банки використовують дещо «не чесно» кредитну політику не вказуючи всі реальні платежі за кредитом, ПАТ «УкрСиббанк» використовує у своїй діяльності дану схему, і саме тому може розраховувати ставку відсотку, не приховуючи її за іншими платежами. Тим самим, його політика буде відкритою та чистою, і позичальник буде бачити кінцеву суму, яку він сплатить по закінченню кредитного договору. В наш час це досить актуально, бо часто банки потрапляють у ситуацію, коли їх приховані відсотки доводять до негативного відношення зі сторони

потенційних клієнтів, які можуть піти до суду та вимагати відшкодування. Щоб такої ситуації не склалося, пропонується застосовувати даний метод розрахунку відсоткової ставки й іншим банкам.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання – удосконалення кредитної політики банку за рахунок введення економіко-математичного моделювання в діяльність банку та розрахунку ефективної відсоткової ставки. Зміст основних висновків і рекомендацій полягає в наступному.

1. У роботі уточнено сутність поняття «кредитна політика комерційного банку», напрямки її проведення та принципам кредитування. Отже, кредитна політика банку – це сукупність базових принципів та критеріїв прийняття управлінських рішень в сфері кредитної діяльності банку з метою реалізації його кредитного потенціалу та ефективного впливу на економіку країни на різних рівнях. Метою формування кредитної політики є мінімізація основних ризиків (валютний, процентний, операційний ризик, ризик ліквідності тощо) у ході ефективного розміщення кредитних ресурсів для максимізації доходу від кредитних операцій.

2. Розглянуті теоретичні підходи формування та реалізації кредитної політики банку. Кредитна політика банку пов'язана як з економічними, так і з адміністративно-управлінськими інструментами, важелями та методами, які складають основу механізму формування та реалізації кредитної політики. Можна сказати, що технологія формування та реалізації кредитної політики – сукупність методів, що забезпечують систематичне і безперервне виявлення, аналіз та контроль факторів, що впливають на формування та реалізацію кредитної політики банку, розробку та реалізацію комплексного гармонізованого впливу на них, у результаті чого забезпечується досягнення цілей та завдань кредитної політики банку у визначений проміжок часу. Також, можна охарактеризувати основні етапи формування кредитної політики банку наступним чином: 1 етап – Формування цілей кредитування; 2 етап – Розробка стандартів кредитування; 3 етап – Розробка вихідних документів кредитної політики, оцінка ефективності та контроль за виконанням.

3. Досліджено особливості впливу ризиків на банківську діяльність. Кредитний ризик передбачає ймовірність збитків у зв'язку з не поверненням або несвоєчасним погашенням виданих кредитів і несплатою відсотків за ними. Тому останнім часом проводиться ретельний відбір позичальників і постійний контроль за їх фінансово-господарською діяльністю. Особливу увагу в умовах кризи та нестабільності слід також приділяти впливу на кредитний ризик ризику виникнення форс-мажорних обставин. Також при кредитуванні слід враховувати, що в чистому вигляді ризики не зустрічаються, вони накопичуються та корелюють між собою, утворюючи системний ризик.

4. Проведено оцінку кредитної діяльності банку на прикладі ПАТ «УкрСиббанк» на підставі аналізу активів банку. Кредити та заборгованість клієнтів займають найбільшу питому вагу в активах банку: у 2014 році – 56,46%, у 2015 році – 48,27%, у 2016 році – 45,58% та у 2017 році – 48,19%. Також, можна зробити висновок щодо збільшення кредитного портфеля банку с кожним роком: з 2014 по 2015 рр. на 7709036 тис. грн. (або 45,24%), з 2015 по 2016 рр. на 2722318 тис. грн. (або на 11%), а в 2016-2017 рр. на 1097674 тис. грн. (або на 4%).

5. Проведено оцінку якості та доходності кредитних операцій банку шляхом аналізу структури та динаміки кредитного портфеля. Аналіз кредитного портфеля за суб'єктами кредитування свідчить про те, що банк віддає перевагу кредитуванню юридичним особам у 2015 році (60,4%) і у 2016 році (67,04%). У 2014 і 2017 роках банк більше кредитує фізичних осіб – 51,76 % та 69,39% відповідно. Аналіз якості кредитного портфеля показав, що найбільшу частину кредитів займають кредити високої якості: у 2014 році – 42,55%, у 2015 році – 66,55%, 2016 році – 77,92% і у 2017 році – 53,52%, це є гарантією повернення коштів за даними кредитами. Позитивним моментом аналізу якості кредитного портфеля є те, що у банку мала кількість кредитів з низькою якістю, їх кількість за 2014-2016 роки збільшується з 107943 тис. грн. до 116034 тис. грн (що складає 0,95% та 0,62% відповідно), але вже в 2017 році їх у банку зовсім немає.

6. Проведено коефіцієнтний аналіз якості та прибутковості кредитного портфеля. Нормативних значень розрахованих коефіцієнтів немає, в оцінці ризиковості кредитного портфеля банку необхідно слідкувати за змінами коефіцієнтів за аналізований період. Коефіцієнт якості кредитного портфеля з 2014 по 2016 рр. збільшується: з 2014 по 2015 рр. на 0,028 п., з 2015 по 2016 рр. на 0,094 п., а в 2016–2017 рр. зменшується на 0,025 п. Збільшення даного коефіцієнту свідчить про підвищення ризикованості кредитних операцій банку протягом чотирьох аналізованих років. Коефіцієнт проблемних кредитів з 2014 по 2015 рр. збільшується на 0,009 п., з 2015 по 2016 рр. зменшується на 0,011 п., з 2016 по 2017 рр. досягає 0, що є ідеальним показником. Зменшення даного коефіцієнту свідчить про зменшення частки проблемних кредитів у кредитному портфелі банку, а зростання є негативним явищем і свідчить про збільшення проблемних кредитів. Загалом можна зробити висновок, щодо непоганої якості кредитного портфеля банку за аналізований період. Показники вважаються задовільними, але є моменти на які банку потрібно звернути увагу.

Також, результати аналізу дають змогу зробити висновок щодо доходності кредитного портфеля банку і розробити заходи, спрямовані на підвищення ефективності кредитної політики банку. Отримані результати дають можливість зробити такі висновки: позитивним моментом є підвищення коефіцієнта прибутковості кредитних операцій: з 2014 по 2015 рр. на 0,017 п., а з 2015 по 2016 рр. на 0,014 п., але в 2016–2017 рр. даний показник зменшився на 0,019 п.; коефіцієнт доходності у 2015 році збільшується на 0,025 п., але в 2016–2017 рр. зменшується на 0,02 п. і 0,033 п. відповідно, що свідчить про зменшення прибутку від кредитних операцій. Коефіцієнт співвідношення відсоткових доходів і відсоткових витрат з кожним роком збільшується: з 2014 по 2015 рр. на 0,13 п., з 2015 по 2016 рр. на 0,78 п., в 2017 році порівняно з 2016 роком на 2,09 п. Збільшення даного коефіцієнту свідчить про покращення доходності кредитних операцій та збільшенню відсоткових доходів.

7. При проведенні факторного аналізу прибутків банку можна зробити висновок про те, що банк можливо неефективно використовує свої активи (про це свідчить збитки за аналізовані роки по даній статті), також банку принесла значні втрати погана маржа. Структура загального капіталу банку в 2015 та 2017 роки приносить банку прибуток, а у 2016 році незначні втрати.

8. Було запропоновано наступні шляхи подолання проблем банківської діяльності: щорічно проводити навчання і атестацію працівників; запровадити систему маркетингових досліджень банку; для вдосконалення кредитної політики необхідно розробити комплекс заходів, які відповідають умовам кризових ситуацій; вдосконалити відбір заявок на видачу кредитів: розробити нові методики аналізу

кредитоспроможності клієнтів, уважно досліджувати кредитну історію клієнту та його документи; створити «страховий фонд»; розроблення мінімального переліку необхідних документів для оформлення кредиту та скорочення часу отримання кредиту; постійне залучення клієнтів шляхом проведення рекламних акцій та презентацій; створення позитивного образу банку для клієнтів; стимулювання потенційних клієнтів для отримання кредиту шляхом впровадження диференціації рівня процентних ставок стосовно кожного індивідуального позичальника та відповідно до умов позичкової операції, визначених у процесі структурування кредиту; вдосконалення процедури залога та гарантування повернення коштів.

9. Також, був запропонований метод аналізу такий як, економіко-математичне моделювання. У роботі було виявлено залежність між залученими коштами та виданими кредитами і це дало змогу зробити висновок, що банк використовує свої можливості на повну силу і видає достатню кількість кредитів. В цілому, можна зробити висновок, про можливе використання економіко-математичного моделювання для аналізу банківської діяльності. Банк може використовувати даний метод, для прогнозування подальшої кількості виданих кредитів і тим самим, не втратити можливі прибутки та не видати занадто багато кредитів, що також є негативним явищем.

10. В роботі проведено розрахунок номінальної та ефективної відсоткової ставки для різних умов кредитування. За даними розрахунками можна зробити наступні висновки. Клієнт обираючи в якому банку взяти кредит розглядає на запропонований банком відсотки, не враховуючи всіх інших платежів. Коли, йому запропонують обирати між двома різними банками, він зазвичай обере для себе найвигіднішу пропозицію тобто ту, де найменша відсоткова ставку. Але при цих умовах банк пропонує своїм клієнтам кредит під 21%, однак в цілому він приховує в собі майже 31% (тому що банк первісно замовчує про приховані відсотки). Тому клієнту, звичайно ж, більш переважно, якщо він буде заздалегідь знати про всі майбутні платежі банку, крім відсотків за використання кредиту (як в розглянутому прикладі, де ставка 23% вже включає всі додаткові платежі).

Також даний метод розрахунку буде в нагоді і банкам. У сучасних умовах, коли банки використовують дещо «не чесно» кредитну політику не вказуючи всі реальні платежі за кредитом, ПАТ «УкрСиббанк» використовує у своїй діяльності дану схему, і саме тому може розраховувати ставку відсотку, не приховуючи її за іншими платежами. Тим самим, його політика буде відкритою та чистою, і позичальник буде бачити кінцеву суму, яку він сплатить по закінченню кредитного договору. В наш час це досить актуально, бо часто банки потрапляють у ситуацію, коли їх приховані відсотки доводять до негативного відношення зі сторони потенційних клієнтів, які можуть піти до суду та вимагати відшкодування. Щоб такої ситуації не склалося, пропонується застосовувати даний метод розрахунку відсоткової ставки й іншим банкам.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

Публікації у наукових виданнях

1. Оробець А.С. Підвищення ефективності кредитної політики банку та мінімізація кредитних ризиків / А.С. Оробець, С.Є. Борисова // Студенти та молодь України: матеріали IV Міжнар. наук. – практ. конф. (м. Бахмут, 26 жовтня 2018 р.). – Бахмут: ДонУЕП, 2018. – 59 с.

АНОТАЦІЯ

Орбець А.С. Розвиток механізму формування та реалізації кредитної політики банку в умовах економічної нестабільності – На правах рукопису.

Магістерська робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. – Донбаська державна машинобудівна академія Міністерства освіти і науки України, Краматорськ, 2018.

Роботу присвячено вирішенню актуального наукового завдання – оптимізації кредитної політики банку в умовах економічної нестабільності за рахунок вирішення економіко-математичного моделювання та розрахунку ефективної відсоткової ставки.

Визначено теоретичні та методичні основи кредитної політики комерційного банку та його кредитного портфеля.

Досліджено кредитний портфель банку, проведено аналіз якості та прибутковості кредитного портфеля та факторний аналіз прибутку банку.

Розроблено заходи щодо оптимізації кредитної діяльності банку на прикладі ПАТ «УкрСиббанк» за рахунок визначення оптимальних сум кредитів, які потрібно видати банку та залучення програми Excel для розрахунку ефективної відсоткової ставки.

***Ключові слова:** кредитна політика банку, кредитний портфель, кредитний ризик, активи банку, ефективність кредитної діяльності, фінансова звітність, звіт про фінансовий стан, звіт про сукупний дохід, планування, моделювання, факторний аналіз, процентна ставка*

АННОТАЦИЯ

Орбец А.С. Развитие механизма формирования и реализации кредитной политики банка в условиях экономической нестабильности - На правах рукописи.

Магистерская работа на получение образовательно-квалификационного уровня «магистр» по специальности 072 – Финансы, банковское дело и страхование. – Донбасская государственная машиностроительная академия Министерства образования и науки Украины, Краматорск, 2018.

Работа посвящена решению актуальной научной задачи - оптимизации кредитной политики банка в условиях экономической нестабильности за счет решения экономико-математического моделирования и расчета эффективной процентной ставки.

Определены теоретические и методические основы кредитной политики коммерческого банка и его кредитного портфеля.

Исследован кредитный портфель банка, проведен анализ качества и доходности кредитного портфеля и факторный анализ прибыли банка.

Разработаны мероприятия по оптимизации кредитной деятельности банка на примере ПАО «УкрСиббанк» за счет определения оптимальных сум кредитов, которые нужно выдать банку и привлечения программы Excel для расчета эффективной процентной ставки.

***Ключевые слова:** кредитная политика банка, кредитный портфель, кредитный риск, активы банка, эффективность кредитной деятельности,*

финансовая отчетность, отчет о финансовом положении, отчет о совокупном доходе, планирования, моделирования, факторный анализ, процентная ставка

SUMMARY

Orobets A.S. Development of the mechanism for the formation and realization of the bank's credit policy in the conditions of economic instability – As a manuscript.

Thesis for a master's degree on the specialty 072 – Finances, banking and insurance. – Donbass State Engineering Academy of Ministry of Education and Science of Ukraine, Kramatorsk, 2018.

The work is devoted to the solution of the actual scientific problem - optimization of the bank's credit policy in the conditions of economic instability by solving the economic-mathematical modeling and calculating the effective interest rate.

The theoretical and methodical foundations of the commercial bank's credit policy and its loan portfolio are determined.

The loan portfolio of the bank was investigated, the analysis of quality and profitability of the loan portfolio and factor analysis of the bank's profit were conducted.

Measures have been developed to optimize the bank's lending activity, for example, by PJSC "UkrSibbank" by determining the optimal amounts of loans to be issued by the bank and involving the Excel program to calculate the effective interest rate.

Keywords: *bank lending policy, loan portfolio, credit risk, bank assets, lending efficiency, financial statements, statement of financial position, statement of comprehensive income, planning, modeling, factor analysis, interest rate*